

הסעודה שיהוור ויניחו עליו קודם ברכת המזון^ט כמה דברים אמורים בסעודת קבע שיש לחוש שמו ישתכר ויתגנה בתפילין^ט אבל לאכילת עראי א"צ לחלצן כלא^ט:

מ"א דין הנושא משאוי איך ינהוג בתפילין וכו סעיף אחד:

א הנושא משאוי על ראשו^א צריך לחלוץ תפילין של ראש עד שיסיר המשאוי ואפילו דבר קל^ב כגון מטפחת אסור להניח על הראש שיש בו תפילין. שגנאי הוא^ב כשיש על הראש דבר אחר שאינה מלבוש ואין דרכה להיות על הראש.
אבל דבר שדרכה להיות על הראש כגון כובע ומצנפת מותר^ה אפילו אם מונח על התפילין.

ומכל מקום אם הוא משאוי כבד ד' קבין והתפילין נדחקת צריך להסירן:

מ"ב אם מותר לשנות תפילין של יד לשל ראש וכו' סעיפים:

א אסור לשנות תפילין של ראש לעשותה של יד^א אפילו אין לו תפילין של יד ויש לו ב' של ראש^ב ואפילו ליקח רצועה משל ראש לשל יד אסור^ג מפני שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה^ד ושל ראש קדושתו חמורה^ה שרובו של שם שר"י הוא בשל ראש השר"ן בבתים והד' בקשר אבל בשל יד אין בו כי אם הוי"ד.

אבל משל יד לשל ראש מותר לשנות^ו שיעשה לו ד' בתים בתוכו^ז.

ואם היו הרשי"י שלא הניחו עדיין עליו מותר לשנות אפילו משל ראש לשל יד^ח שמולה עליהם מכסה עור אחד ונראית כבית אחד^ט בהוץ ואף שהם ד' מבפנים אין בכך כלום בדיעבד כמו שנתבאר בס' ל"ב^י ואין בזה הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה הימנה אע"פ שזימנם והכינים לצורך הראש^י לפי שההומנה אינה כלום^{יא}:

ב אם התנה עליהם מתחילה שיוכל לשנותה לשל יד יכול לשנותה^{יב} אפילו לבשן אדם על ראשו אח"כ^{יג}:

ג אם נפסקה רצועה של יד סמך לקשר והופך ראש השני למעלה ועושה בו הקשר

ע גמרא ורש"י שם ד"ה וכן הרו"ן לו.
ע רש"י שם ד"ה חולץ.
פ ירושלמי ברכות פ"ב ה"ג. שו"ע שם.

סימן מא

א רמב"ם הל' תפילין פ"ד הל"ג כרב שיקא בגמרא ב"מ

קה, ב. שו"ע.

ב כסף משנה הל' תפילין שם.

ג רמב"ם שם. מור.

ד הרב רבינו יונה בפ"ג ברכות ד"ה משום ר' שילא אמרו. רא"ש ברכות פ"ג ס"ו לא והל' תפילין ס"ו י

בדעת הרמב"ם שם.

ה רמב"ם שם. מור.

ו ב"י דעות חסור. רמב"ם שם. וכן משמע מהרב רבינו

יונה ורא"ש שם.

ז ברייתא בב"מ שם. מור. ודמ"א.

סימן מב

א ר' יוחנן מנחות דז, ב. מור וש"ע סעיף א.

ב מ"א ס"ק א.

ג רמב"ם הלכות תפילין פ"ג הל"ג. מור וש"ע שם.

ד מנחות שם.

ה ראה גם לעיל ס"ו בה ס"ד וש"ג.

ו רש"י שם ד"ה תפילין

ז גמרא מנחות שם. מור וש"ע שם.

ח מ"א ס"ק ב.

ט גמרא שם.

י מור וש"ע שם (וראה רמב"ם שם) (דלא כעמדת אקנים

ס"ק א). וראה מאמץ לכל המנחות ס"ו מב ס"ק ג.

יא ראה הקרי הלכות ה"א ג, ב. הל' סה, ב.

יב ברייתא מנחות שם. שו"ע שם.

יג סעיף עב.

יד ראה רש"י שם ד"ה הונח ונ"א ס"ו לכ ס"ק ג.

טו דבא במתדרין מו, ב. מ"א שם. עילת תמיד ס"ק א.

וראה גמרא מנחות שם. וראה לקמן סעיף ד וסעיף ג.

טז גמרא מנחות שם לאב"י במתדרין שם.

יז רבינו ירוחם נתיב יח ה"ד. מהר"י אבהו"ב (הוא בב"י)

בשם ארחות חיים. שו"ע סעיף ב.

הלכות תפילין מב

קנו

וראש הראשון יהיה למטה לא יקשור שם למטה חתיכת הרצועה שהיה הקשר בה שנפסקה שם מפני שמורידה מקדושתה כיון שהיה בה הקשר והיו"ד ועתה יעשה בה כריכות האצבעות י" אלא צריכה גניזה י" ואם אין הרצועה ארוכה כל כך י" אוי לא יעשה כל כך כריכות י" סביב היד:

ך סודר שהומינו לצרור בו תפילין י" לעולם ולא לפי שעה בלבד ואח"כ צרר בו תפילין פעם אחת י" אפילו צררן בו לפי שעה בבתם ולא על דעת שיחא מיוחד לכך לעולם י" נאסר להשתמש בו דבר חול כגון לצרור בו מעות י" אלא אם כן התנה עליו בתחלה שיוכל לצרור בו מעות כשירצה י" או שבשעה י" שצדד בו התפילין התנה בדעתו י" שצודרן בו על דעת לפנותן לאחר זמן ויחזור להיות חול כמו שהיה קודם שצדד בו י".

ואם עשה כיון לשם תפילין אפילו צרר בו על דעת לפנותן אסור והוא הדין אם היה כים והוסיף בו אים דבר לשם תפילין ואח"כ צררן בו אפילו על דעת לפנותן אסור עד שטול מה שחידש י".

אבל אם לא צררן בו מעולם אינו נאסר בהזמנה י" אפילו עשה כים מחדש לשם תפילין י" וכן אם צררן בו אפילו פעמים רבות י" לפי שעה ולא הומינו מעולם לשם תפילין קודם שצררן בו וגם כשצררן בו לא היה או בדעתו שצדד בו תפילין לעולם י" מותר להשתמש חול אפילו בשעה שמשתמש בו קודש כגון לצרור בו תפילין ומעות יחד י".

אבל אם צררן בו י" אפילו פעם אחת י" על דעת לצררן בו לעולם הרי זה כאלו הומינו וצררן בו ונאסר.

וכל זה בסודר או כים שלו י" אבל אין אדם אסור דבר שאינו שלו אלא א"כ גנב כגד ועשאו כים שאו קנאו בשינוי מעשה ואסרו:

ה קטן שצדד תפילין בסודר שהומינו לכך נאסר י" אבל דבר הנאסר בהזמנה לבדה כמו שיתבאר י" אינו נאסר בהזמנה קטן מפני שחרש שומה וקטן יש להם מעשה ואין להם מחשבה י" אפילו גילו מחשבתם כדבורם י":

ז יש אומרים י" שלא אמרו שהזמנה בלבדה אינה מועלת לאסור להשתמש בו חול אלא

- יח מ"א מ"ק ג.
- יט וראה מגילה כו, ב. פירוש רש"י ע"פ ס"ג.
- כ מ"א שם.
- כא ע"י לעיל ס"ו סעיף יב.
- כב רב חסדא ברכות כג, ב דלגא.
- כג תרדכי מגילה ריש פרק בני העיר (ס"ו תרנ"ט) ש"ע סעיף א. וראה ראב"ה ס"ו תקצ.
- כד נ"מוקי יוסף מנדרין סוף פרק ו' (ד"ה מדרה דאצמניה) א"ל יוסא מ"ק א.
- כה רב חסדא שם.
- כו מהר"י אבוהב (הובא בב"י) בשם אהות חיים. רמ"א סעיף ג.
- כז א"ל יוסא שם.
- כח ע"י מ"ו מ"ק א (בדשמן רמ"צ תנאי בפני ודי כשהשכב בלבד).
- כט כן משמע במ"א מ"ק ה.
- ל מ"א שם. וראה מנדרין מה, ב.
- לא רב חסדא בריכות שם ומנדרין מה, א לרבא.
- לב ע"י מנדרין מה, ב.

- לג כן משמע בברכות ומנדרין שם.
- לד ראב"ה ס"ו תקצ. מ"א מ"ק ז. וראה מ"א מ"ק ה. וע"י תהלה לדור מ"ק ד.
- לה בריתא ברכות שם.
- לו ראב"ה ס"ו תקצ. ב"י יתבאר בהמ"ק בתורת האדם (ענין הקבורה) גלובי קבר. מ"א מ"ק ה.
- לז ב"י. מ"א שם מסוד ירו"ד ס"י שסד ונ"מוקי יוסף שם.
- לח מ"א מ"ק ד.
- לט מ"א שם.
- מ בסעיף ו.
- מא משנה מבשרין פ"ו מ"א. חולין יג, א.
- מב תוס' חולין יג, ב ד"ה ותביעי ליה מעשה.
- מג ריב"א מוכח מ, א בשם הרא"ה. רבינו קרשקש גיטין מה, ב (בשם הרא"ה). נ"מוקי יוסף מנדרין שם (בשם הריב"ה). מ"א מ"ק ו. ספר התרומה ס"ו קצ בשם יש מקיימן דברי רבינו שלמה. וראה בעל הטאר מוכח מ, א (ד"ה ובי"ה לית להו הא ררב יהודה אפר רב) וישגות הראב"ה שם. וראה שו"ת צ"צ הא"ח ס"י ש אות ג.

בשהומינו להיות השמישי קדושה כגון כיום של תפילין וכן רצועות של תפילין (א) השמישי קדושה הן ולא גוף הקדושה.

אבל אם הומינו להיות גוף הקדושה כגון קלף המעובד לשם ספר תורה או תפילין ומוזות אסור לכתוב עליו דברי חול¹⁰⁰ אלא אם כן התנה עליו¹⁰¹.

אבל מותר¹⁰² להורירו לקדושה קלה¹⁰³ שהרי תפילין של ראש מותר לעשותה של יד אם הם חדשים¹⁰⁴ אף על פי שהם גוף הקדושה וכן קלף המעובד לשם ספר תורה מותר לכתוב עליו תפילין ומוזות כמו שנתבאר בסימן ל"ב: אף על פי שקדושת ספר תורה גדולה מקדושתן¹⁰⁵ וגם לא נקרא דבר שבקדושה כלל ואסור לכתבו על קלף המעובד לשם ספר תורה אלא אם כן התנה¹⁰⁶.

ויש אומרים¹⁰⁷ שאף כגוף הקדושה הומנה אינה כלום (ב) עד שיעשה בו מעשה של גוף הקדושה כגון שיתחיל לכתוב על הקלף¹⁰⁸ ספר תורה או תפילין ומוזות וה"ה שאר כתבי הקדוש¹⁰⁹ אפילו על הגייר¹¹⁰ ואז אסור לכתוב עליו דברי חול אפילו התנה עליו בתחלה לפי שדבריו הכל אין תנאי מועיל כגוף הקדושה להשתמש בו חול כשהוא בקדושתו אבל להשמישי קדושה מועיל תנאי לדבריו הכל אפילו בעודן בקדושתן¹¹¹ (רק שישתמש בהם שלא בשעת מצותן כגון עטרות של ספר תורה ליטול מהן ולהניחן בראש התנים¹¹²) כמו שיתבאר בס' קנ"ד¹¹³ ובלבד שלא יהא השמיש מוגנה¹¹⁴ כמו שיתבאר בס' קנ"א¹¹⁵.

אבל השמישי מצוה כגון ציצית שופר לולב נר חנוכה א"צ לתנאי כלל לדבריו הכל שאפילו עשאן לשם כך בלי שום תנאי ונעשית בהם מצותן פעמים רבות מותר להשתמש בהם חול¹¹⁶. רק שלא ישתמש בהם בשעת מצותן כגון לקשור איזה דבר בחוטי ציצית התלויים בבגד¹¹⁷ כמו שנתבאר בס' כ"א¹¹⁸ (ואצ"ל בתשמישי קדושה כגון לברוך איהו דבר ברצועה הקבוע בתפילין שעליו¹¹⁹ שאפילו תנאי אינו מועיל בזה¹²⁰ משום בזוי מצוה¹²¹).

קונטרס אחרון

(א) רצועות של תפילין בו עיין סימן קנ"ד סעיף ג אבל צריך עיון ממה שכתב דהמגן אברהם סימן לב סעיף קטן נא¹²² וסימן לג סעיף קטן ד¹²³ דנהפוך הוא.

(ב) עד שיעשה בו מעשה בו דעלה קאי¹²⁴, ולא אגט דהוא חול לגמרי, דלא כעולת תמיד¹²⁵ דסבירא ליה דיש בו קצת קדושה. וכן הדין בבית הכנסת¹²⁶.

ס מ"א ס"ק ג.
סא מור השלש שם סעיף יא ומ"א ס"ק ד.
סב מ"א ס"ק ג.
סג שאילמות (פרשת שלח שאילמת קבו).
סד סעיף א לענין ציצית, וראה גם לקמן סי' תרלח סי"ט לענין עצי הספק.
סה ע"י תהלה לרד ס"ק ג.
סו ראה מ"א סי' קנ"ד ס"ק ד.
סז חולין פ"ג א.
סח וכן הוא בשו"ע רבינו סי' לב ס"ג.
סט וכן הוא בשו"ע רבינו סי' לג ס"ג.
ע במגריא מנהות ל"ד, ב דלמ"ד הומנה מולתא היא היבא ראתני עליהו מעיקרא מוריון מקדושה חמורה לקדושה קלה.
עא סי' מב ס"ק ד.
עב הדיכא ראתני עליהו מעיקרא מוריון מקדושה חמורה לקדושה קלה כמו שנתבאר בשו"ע סי' קנ"ד סעיף ה.

מד וינזקו יוסף שם. מ"א שם. ע"י בק"א.
מה וינזקו יוסף שם. רמ"א סעיף ג.
מז כדלעיל סעיף ד.
מח מ"א סי' לב ס"ק ג. עולת תמיד ס"ק ה. אלי' ובה ס"ק ה.
מט לבוש סי' לב סעיף ה.
מו כדלעיל סעיף א. ושל"ג.
נ סעיף יא.
נא מ"א שם. לבוש שם.
נב בי"ח. מ"א ס"ק ג.
נג ספר החתומים סי' קנ"ג. רמב"ן במלחמות פ"ק דמוכה (פ, א).
נד מ"א שם.
נה ספר חסידים סי' קמ"א [ועיין ג"כ סי' התנח נ"ו' לתקן]. ע"י בספר בית דתם יחזק יהודה י"ד סי' דפ"ג.
נו מ"א שם.
נז מ"א שם.
נח ע"י מ"א סי' קנ"ד ס"ק פז [וראה אלי' ובה שם ס"ק ד].
נט שיע' שם סעיף ה.

הלכות תפילין מב-גמ

ולענין הלכה יש להחמיר כסברא הא' ^{טז} אף על פי שהעיקר כסברא הב' ^{טז} ואעפ"כ נהגו עכשיו לכתוב גיטין וקמיעות על קלף המעובד לשם ספר תורה לפי שכיון שנהגו כן הרי זה כאלו התנה עליו מתחלה שהרי כשהסופרים מתקנים אותן מתקנים אותן על דעת להשתמש בו הן לדבר קדושה הן לדבר הרשות כיון שמהנהגם בכך ^{טז}.

(וכן מה שנהגו ^{טז}) הרכה בני אדם שמשתמשין בשק של תפילין כשהם בדרך הוא ממעם זה שכיון שנהגו כן הרי זה כאלו התנו עליו כשעשאוהו או כשקנאוהו שישתמשו בו בדרך כמנהגם):

מג דין איך להתנהג בתפילין בהכנסו לבית הכסא וכו' מ' סעיפים:

א אסור ליכנס לבית הכסא קבוע להשתין בתפילין ^א שבראשו ^ב או בזרועו ^ג גזירה שמה יעשה בהן צרכיו ^ד אבל בבית הכסא עראי דהיינו מקום שאין גזילין לפנות שם לגדולים מותר להשתין בהן ואין הוששין שמה יפנה שם ^ה אפילו הוא מקום צנוע ^ו.

ויש מי שאוסר ^ז להשתין בתפילין אפילו שלא בבית הכסא ^ח גזירה שמה יפנה בהן כי כן דרך המשתנים ותפילין צריכין גוף נקי ^ט ויש לחוש לדבריו ^י.

כמה דברים אמורים כשהן עליו אבל כשהן בכיסן ואוחז הכיס בידו מותר להשתין בה לדבריו הכל שכשהן בכיסן אין אוסר בהפחה לדבריו הכל ^{יא} כמו שיתבאר בס' מ"ד ^{יב}.

ואם אינן בכיסן אלא אוחזן בידו אפילו אם תופסן בבגדו ובידו ^{יג} אסור להשתין בהן מעומד אפילו שלא בבית הכסא ^{יד} שמה ^{טו} (א) ישפשף ביד זו את ניצוצות מי גדלים שיפלו על גוליו כשמתקן מעומד ^{טז}:

קונטרס אחרון

(ג) מה שנהגו בו' צריך עיון דהוה חשמיש דתשמיש, עיין סימן [ק]נד סעיף [ג] בהגיה; ועוד שמדיותר גם כן לטלית שהוא גם כן כחול לגדן, ומה לי הוא ומה לי דבר אחר. וצריך עיון.

(א) שמה ישפשף בו' (עיין תוספות ^ל וט"ז סעיף קטן ד דלא כמ"א שם ^ל, ודו"ק. וכן משמע בבית יוסף ^{טז}).

ברוכי (משה). כאמרי לה שם גמ', וספר המצות ברכות שם בשם את הרפ"י.
ח ע' רש"י שם כג, ב ד"ה בית הכסא עראי.
ט כדלעיל מ' לו סעיפים א"ב. וש"ג.
י שורע סעיף א.
יא מ"א ס"ב ד.
יב סוף סעיף א. וש"ג.

יג דא"ש פ"ג הברכות ס' כה [ועל"ש דבריו המודות את צד]. מור ושורע סעיף א. ספר המאורות ברכות כג, ב. ועל תוספות רכינו יהודה ברכות כג, ב ד"ה בית הכסא קבוע.
יד ברכות כג, ב. מור ושורע ורמ"א שם.
טו תוס' ברכות כג, א ד"ה חיישין. ע"י בק"א.
טז כדלעיל מ' ג (מוד'ק) סעיף כ. וש"ג.
יז ברכות כג, א ד"ה חיישין.
יח סעיף קטן ה.
יט ד"ה וכתב בספר התרומה.

עג מ"א סעיף ג ואחרונים.
עד כן חושבנ' במ"א ס"ק ו' להחוט' מנהררן מה, ב ד"ה א"נ"פ.
עה ט"ז.
עו מ"ז שם. ע"י בקור"א.

סימן מג

א רבא ברכות כג, א. מור ושורע סעיף א.
ב רש"י שם ד"ה מור. מור ושורע שם.
ג רבינו ירוחם תנ"כ ט' ח"ה. מ"א ס"ק א. וראה ספר התרומה סוף הלכות תפילין ד"ה אבר רבי נאי. אור ורוע ח"א סוף ס' תקנא. איהוה חיים הלכות תפילין מ' ו' (בשם הלכות תפילין לא ידעתי מי חוכרין).
ד רבא שם. מור ושורע שם.
ה תוס' ותוספות רבינו יהודה שם ד"ה חיישין. מור.
ו דא"ש פ"ג ברכות מ' כ. והלכות תפילין ס' כ.
ז משנעות החוב"ס הל' תפילין פ"ד ה"ה. פסקי ריא"ו פ"ג ברכות הלכה ה אות ב [נתקל בשלמי הגבורים] (דובא